

Fragmenti prostora

Udovičić, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:137687>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti
Ilica 85

Završni rad
Fragmenti prostora

Marija Udovičić, 3.god.
Odsjek za animirani film i nove medije
Mentorica: Andreja Kulunčić
Lipanj, 2020.
Zagreb

Opisati prostor možemo na više načina; obično ljudi započnu opisivanjem veličina i oblika sobe te nabrajaju što se pored čega, ispod/na čemu nalazi...

Možemo pokazivati fotografija našeg stana što je jedan dosta hladan i jednostavan način.

Kao što je to Gaston Bachelard istinski filozof i fenomenolog(kako se u knjizi Poetika prostora vrlo rado naziva) malo složenije rekao:"... nije riječ o opisivanju kuće, potankom nabrajanju pojednini njihovih slikovitih objekata, o raščlambi sastavnih dijelova koji čine njihovu udobnost. Naprotiv, treba nadići probleme opisano bilo subjektivnog ili objektivnog, odnosno nadići mogućnost da nam opisi iskazuju činjenice ili dojmove-a sve u cilju dosezanje prvotnih vrlina i to onih vrlina gdje se otkrivaju izvjesna adhezija, nekako urođena prvotnoj funkciji stanovanja."

Također smatra sljedeće:" Jer kuća je naš kutak u svijetu. Ona je- često se to znalo kazati-naš prvi svemir. Ona je uistinu kozmos. Kozmos u potpunom značenju te riječi. Intimno promatrano, nije li najskromnija nastamba lijepa?"

I zaista, ono što s rođenjem prvo doživimo nas oblikuje i stvara naš pogled u svijet i budućnost. Stoga sam krenula u istraživanje svog prvog kozmosa.

Zadavala sam si male trodnevne zadatke koje bih potom prevodila u više različitih medija pokušavajući dobiti jedan novi i svježiji pogled na stan i život u njemu.

Prvi način koji sam odabrala bilo je osobno kretanje.

Tokom 3 dana bilježila sam svaki pomak iz prostorije u prostoriju prevodeći te tekstovne zapise u točkice koje su tvorile nove vizuale kada sam ih prenijela na tloct svoga stana.

Također sam te vizuale pokušavala crtati svjetlom ispred fotoaparata koristeći dugu ekspoziciju.

Iz tih kretanja nemoguće je zaključiti koliko sam se zadržavala u pojedinoj prostoriji, ali se vrlo jasno vidi gustoća kretanja.

Što to točno govori gledateljima? Da sam određene dane bila gladnija pa više puta posjetila kuhinju? Možda. Ali ono bitnije jest da svojom malom akcijim provodim gledatelje kroz stan, kroz 3 dana svoga života, ne opisujući previše kamo idem i ne opisujući uopće zašto idem, prepuštam njihovoj mašti da popuni dijelove u njihovoj imaginaciji.

Citirajući ponovno Bachelarda možda mogu malo zgodnije približiti tu svoju ideju...

"Prekomjerna slikovitost nekog prebivališta može skrivati njegovu intimu. To se obistinjuje u životu, a još istinitije u sanjarenju. Prave kuće uspomena kamo nas ponovno dovode naši snovi, bogate zornim onirizmom, odbijaju se pokoriti svakom opisivanju. Opisati ih, značilo bi otvoriti ih za posjet drugima."

Bachelard dalje opisuje:" Primijetili smo da je nesvjesno našlo stanište. Tome je potrebno pridodati da je nesvjesno smješteno udobno i sretno. Smješteno je u prostor vlastite sreće. Normalno nesvjesno je sposobno svuda se udobno smjestiti."

Postoji nešto nesvjesno u intimi. Jedan prostor posebno zauzima pažnju kada je riječ o udobno smještenom i sretnom nesvjesnom, a to je-hodnik.

To mjesto je ono prvo što doživimo kada uđemo u stan, bilo naš, bilo tuđi. Mjesto koje je simbol dolaska u nepoznato i vrećanja u poznato. Mjesto u koje primamo sve drage ljude i tamo se ljubimo i rukujemo s njima; a katkad nervozno iščekujemo potpuno spremni da nam pozvoni prijatelj/ica koja je rekla svakoga trena biti tu. Mjesto je to prepuno osjećaja i događaja koji su utkani u njegove zidove i podove.

Hodnik je također često i poveznica između dva ili više dijelova kuće ili stana i osobno ga gledam poput nekog mosta koji spaja i drži sve te dijelove na okupu. Pa zašto toliko malo pažnje posvećujemo tako bitnom mjestu-koje ostavlja onaj prvi utisak i doživljaj našeg, ali i tuđih kozmosa?

U ovom zadatku bilježila sam koliko se vremenski zadržavam u hodniku. Često je to bilo po nekoliko sekundi u prolazu, ali barem 2 puta dnevno sam tamo provela više od 2minute.

Te zapise pretvorila sam u crtice i krivulje čiji zvuk sam snimila kada bih ih crtala olovkom, međutim ta akcija me previše udaljila od prvotne zamisli stoga sam odlučila te linije izvesti u hodniku, prstima prelazeći preko stvari i predmeta koji su upijali emocije godinama i sada ga tako vjerno opisuju (poput tepiha, ormara i vrata). Ta slikovita teksturalnost koju sam dobila jedna je od najpoetičnijih i najvjernijih opisa prostora do kojih sam došla. Jer taktilnost zvukova je izuzetno snažna, a opet daje slušateljima prostora da imaginiziraju detalje po svojoj volji čime sam usmjerila slušatelje, ali i ostavila mjesta njihovoj kreativnosti.

Ono što prostorima daje dodatnu živost su ljudi u njemu, a prikazati suživot s njima izazovno je kao i dočarati nekome svoje osjećaje.

U idućem zadatku sam se, dakako, skoncentrirala na ljude i jednog mačka koji su dio moga mikrokozmosa.

Zanimalo me koliko često oni borave u određenim prostorijama, a koje su im najdraže, te sam na ulazu u svaku sobu postavila papirić sa njihovim imenima na koji bi se uredno zabilježili prije ulaska, a tko god bi vidio mačka zabilježio bi i njega.

Potom sam napravila kratke intervju sa svima.

Doista, svatko je u najomiljenijoj sobi provodio najviše vremena, a da toga nisu bili ni svjesni.

Snimila sam zvukove specifične za svaku od tih prostorija.

Ako živimo s obitelji, očito nismo mogli birati s kakvim personama ćemo dijeliti životni prostor, okolnosti su nas postavile u takvo stanje. To često zna biti vrlo zahvalna stvar jer možemo lako raspodijeliti poslove ili spojiti različite kvalitete kako bismo si međusobno pomogli. Ako se slažemo sa našim ukućanima život na takav

način nam može biti prilično olakšan.

Često bih razmišljala što to mi, osim našeg doma, još dijelimo?

Većina stvari poput šalice, tanjura, žlica svi koristimo, ali tih predmeta ima u većem broju, dovoljno za sve, a ujedno su to predmeti strogo određene namjene koji se koriste u jednoj, najviše dvije sobe, a samo koji puta zalutaju van tih okvira.

No, zanimalo me postoji li predmet koji vodi svoj život zahvaljujući nama? I nema glavno mjesto boravka nego živi tamo gdje se nađe? I gle! Postoji! Tablet!

U nekoj, još uvijek bliskoj prošlosti ta uloga bi vjerojatno pripala novinama, ali s druge strane one se svakoga dana mijenjaju, odnosno nikada to nisu te iste novine od jučer.

Suvremenost doba nosi sa sobom suvremena rješenja pa tako i predmete.

Kroz 3 dana pratila sam put tableta koje su naše ruke vješto izmjenjivale, a naše noge i njemu podarile kinetička svojstva.

Također sam sve ukućane zamolila da na papir označe kada ga koriste i koliko dugo. Ujedno, samim time što tamo živim, imala sam uvid u to za što ga koriste.

Tata bi ujutro čitao na njemu vijesti (kao što sam i pretpostavila). Čitao bi polako i smireno, ne žureći nikuda. Uvijek kad bih ga viđala tako, razmišljala bih da mu sigurno koji put prođe kroz glavu misao kako je super što sada može "prelistati" sve "novine" iliti sajtove i informirati se bez da je izdvojio kune za to. Nije stvar u tome da su novine skupe ili da je on škrtac nego je to samo ekonomski isplativije, a njemu sve te vijesti čine zabavu i vjerojatno se osjeća kao da je "pobijedio sistem".

Majka bi također čitala vijesti u dnevnoj sobi. Katkad bi se preselila u kuhinju i tamo uspoređivala više sličnih recepata za kolač te bi stvorila svoju dobitnu kombinaciju - još jedna blagodan suvremenog doba.

Popodne ili uvečer, sestra bi ga znala odnijeti u sobu i tamo kratiti vrijeme uz igrice. Čini mi se ne zato što je to toliko voljela već zato što je imala priliku to raditi, a moment dosade je najbolje iskoristiti za takve stvari.

Ja bih ga znala nositi na balkon i na brzinu prelaziti mailove ili čitati stručne tekstove jer je ekran veći nego na mobitelu, a tablet je lakši od laptopa.

I tako je svatko svojim poslom proveo tablet duž cijelog stana.

Od toga zadatka kasnije sam radila brojne kolaže, tekstovne, slikovne, zvučne koji nisu baš najslavnije završili. No ovaj mi je zadatak donio dosta zabave isto kao što je promijenio sliku kretanja predmeta u domu.

"Slijedom prizora daleke svjetlosti pustinjačke kolibe, simbola čovjeka koji bdije, mogao bi se obraditi poprilično opsežan dosje književnih svjedočanstava koja se odnose na poeziju doma isključivo pod znakomsvjetiljke koja tinja u prozoru. Tu bi sliku trebalo podrediti jednom od nsjvećih poučaka o imaginaciji svijeta svjetlosti: Sve što sja, vidi. Rimbaud je u nekoliko slogova izrekao taj kozmički poučak: "Sedef vidi". Svjetiljka bdje, stoga ona i motri. Što je tanji trak svjetlosti to je prodornije njezino motrenje." -Bachelard.

Vrlo filozofski i podosta poetično je to opisao Bachelard. Uistinu svjetlo, svjetlost svijeće koja tinja uz prozor predstavljaju dobro poznate motive moderne književnosti

pa i starije.

Istina je da smanjenjem traka svjetlosti prodornije promatramo no što je sa danjim svjetlom? Gdje se ono spominje? I koliko je bitno?

Upravo svjetlo je moj zadnji trodnevni zadatak.

Istina je da bez svijetla ne možemo vidjeti i sigurno je ono svima bitno, ali meni predstavlja jedan poseban pa i presudan element kada je riječ o intimnom prostoru. Niti jedan oblik umjetne rasvjete ne može zamijeniti ili nadomjestiti sunčevu svjetlost.

Romantika moga stana je u tome što gleda na istok i zapad, a ono što ga obilježava su upravo te oštre sjene u suton i zoru i melankolija svjetlosti tijekom dana.

Iako je fotoaparati naprava konstruirana za "lov na svjetlo" njime se ipak dobiva neki motiv, vizual koji sa sobom nosi brojna pitanja (od kompozicije, oštine, motiva, kuta, objektiv, rezova...) osim samog svjetla.

Stoga sam odlučila fotografirati bijeli zid sa izlaskom i zalaskom sunca na obje strane svijeta stana. Digitalno, sa uvijek istim postavkama. Rezultat je bio ok, ali hladan i nikako nije sadržavao bit koju sam htjela prikazati.

Potom sam odlučila uzeti jedan predmet i iscrtavati njegovu sjenu po istom principu kao i fotografiranje: 3 dana, istok-zapad, sumrak-zora, pazeći na debljinu i karakter linije s obzirom na jačinu i oštrinu sjena.

Također je bilo uredu, ali i dalje je falio onaj jedan poseban dodir, onaj osjećaj koji nosim u sebi kada pričam o svjetlu.

Napokon, odlučila sam se "uhvatiti" svjetlost na zidu pomoću camere obscure. Jer, kroz rupicu ulazi čisto svjetlo, iskreno bez objektiv, odnosno skupa leća koje ga usmjeravaju i izoštravaju ili rasipaju po nekoj matematičkoj funkciji.

Ono čemu dugujem najveću posebnost je odabir filma. Odlučila sam se osvjetliti x-ray film, ali mamografski. Oba x-ray filma nemaju dodatne zaštitne emulzije, ali mamografski je deblji i ima mogućnost obostranog osvjetljavanja.

Ti negativni bili su upravo ono što sam željela. Čisti i iskreni zapisi svjetla, a printajući ih na prozirnu foliju, dobila sam upravo onu poetičnu lakoću i čar koje svjetlo ili sjene nose u sebi. Mislim da sam tim zadatkom savršeno opisala način na koji doživljavam intimni prostor.

Postojalo je još tih manjih zadataka, ali nisu ostali toliko zapaženi.

Kroz ovaj sam rad trajno naučila gledati prostore na neki novi način. Sve ovo što sam radila samo je sitnica onoga što sve postoji u sferama prostora i njihovih sagledavanja. Gdje li su još samo mirisi, dodiri, i sjećanja-kao jedan od najposebnijih prostora koje stvaramo u sebi, a sve uz pomoć prostora u kojima obitavamo.

Perec i Bachelard su duboko uronili u te poetičnosti i raščlambe i obogatili svijet književnosti, ali i umjetnosti općenito. Čitajući ih nesvjesno sam otvorila sva čula i

počela gledati više nego samim očima, a zanimljivo je to da je sve što sam radila u fizičkom prostoru prešlo i preko prostora teksta i stranice, kao što je to Perec na samom početku svoje knjige rekao: "Malo je događaja koji ne ostave barem neki pisani trag. Gotovo sve u određenom trenutku prijede preko lista papira, stranice dnevnika, lista rokovnika ili bilo kojeg drugog slučajnog medija (karte podzemne, margine novina, kutije cigareta, poledine omotnice itd) na koji se upisuju promjenjivom brzinom i raznim tehnikama koje ovise o mjestu, vremenu i raspoloženju, različiti elementi od kojih se sastoji svakodnevnica..."

Mnogo je tih črkica i zapisa nastalo i možda bi jednom izložiti ih sve značilo uistinu osjetiti i uroniti u ovaj rad koji je nadmašio sama promišljanja, selio se preko prostora i formata, mijenjao oblike, ali ipak zadržao svoju prvotnu ideju. Ovo je ispreplitanje moga životnog prostora, moje duboke intime, slika i doživljaja koje tvore gledatelji skupa sa njihovom intimom koja se događa u njima dok im usmjeravam misli.

Negdje na razmeđu između mojeg i njihovog postoji mnogo svijetova dostupnih svim osjetilima koje bih voljela da gledatelji/ čitatelji/ slušatelji ponesu sa sobom